

KPC Groep organiseert kwalificatie voor eenvoudig werk

Trots op wat je kan

‘Jongeren met een beperking’, lerend in praktijkonderwijs of een vso-school; dat is niet de eenvoudigste groep om aan een baan te helpen. KPC Groep heeft leertrajecten ontwikkeld voor bijvoorbeeld schoonmaken van scholen en onderhoud van plantsoenen. Met eindtoets, verklaring, feestje en een reële kans op werk.

“Mag ik mijn telefoon even aan laten”, vraagt Theo Winnubst. Het is 9 uur in de ochtend op kantoor van de KPC Groep in Den Bosch en hij verwacht een telefoontje van een observant, onderweg naar een school. “Ze moet twee uur reizen”, vertelt hij. “Ik hoop dat ze op tijd is want er worden vandaag jongeren ge-

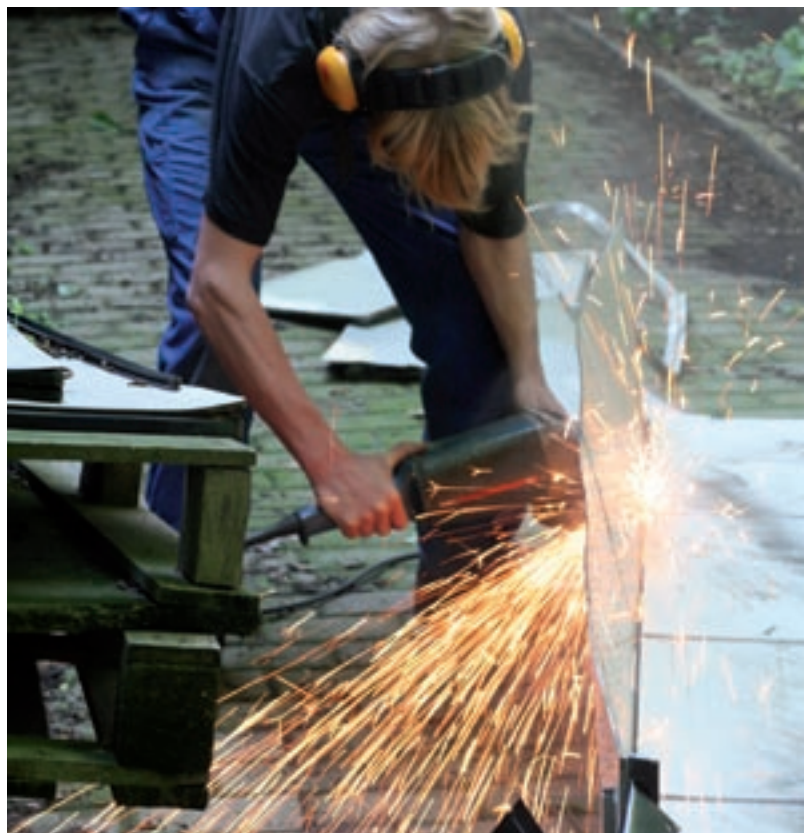
toetst. Die school doet voor het eerst mee.” Het gaat om afsluiting van een onderwijstraject aan ‘jongeren met een beperking’. Dat kan een lichamelijke beperking zijn, visueel, auditief of in gedrag. Het kan moeilijk lerenden of zeer moeilijk lerenden betreffen. Winnubst zet

zich in om deze mensen aan werk te helpen.

Normaal gesproken vallen ze buiten elke kwalificatie, maar KPC Groep heeft al zeventien trajecten georganiseerd. Bijvoorbeeld plantsoenonderhoud, keukenmedewerker, vliegtuigreiniger of plaatwerker. Er komt er ook een voor ‘werken met dieren’. Eenvoudig werk waar je trots op kunt zijn; dat is het idee.

Tomatensoep

“De teneur van de overheid is om deze jongeren zoveel mogelijk in het normale onderwijs te integreren”, zegt Winnubst. “Dat kan, maar er is toch een groep die speciale begeleiding nodig heeft, van begeleiders met speciale competenties. Landelijk is dat een groep van

60.000 of 70.000; mensen die in hun schoolloopbaan tot en met hun 18^e helemaal buiten het reguliere systeem zitten. Zij zijn ook niet te kwalificeren zoals daar gebruikelijk is.”

“Dat is opgepakt door praktijkscholen (het praktijkonderwijs). Die doen het doorgaans erg goed. Vso-scholen blijven wat achter. Ze hebben ook weinig ervaring met voorbereiding op werk. Er is wel discussie of scholen daarin een verantwoordelijkheid hebben. Ik vind van wel, maar hoe kun je als school zorgen dat mensen werk vinden?”

Winnubst verdiept zich sinds een jaar of tien in deze problematiek. “Wat kan ik hieraan doen?” Daaruit is het SVA-project geboren (Schoolontwikkeling VSO arbeidsvoorbereiding). “We begonnen met aanreiken van ideeën hoe scholen deze jongeren een goede werkhouding zouden kunnen bijbrengen.”

“Dan moet je op zoek naar werk. En de simpelste oplossing ligt om de hoek: er is genoeg werk binnen de school zelf.

Denk aan koffie regelen, schoonmaken, de tuin bijhouden of allerlei klusjes in de logistiek. Daar kun je ervaren hoe dat is: werken. Het is niet een heel origineel idee, want het bestaat al eeuwenlang.

Bijvoorbeeld in Rusland kwamen pedagogen ermee. En hier laten veel scholen leerlingen klusjes uitvoeren. Dat gaat dan meestal niet gestructureerd en het wordt ook niet beoordeeld.”

“We spreken van het *facility model*; het speelt zich ook vaak af in de facilitaire dienst. Ik heb uitvoering van taken beschreven met behulp van formuleringen van kenniscentra. Die taakomschrijvingen geven bijvoorbeeld heel concreet aan hoe je een heg moet knippen of hoe je tomatensoep moet maken.” Welk gereedschap heb je nodig om zwerfvuul te verwijderen, hoe maak je de afvalbak open en waar houdt je de schoffel vast? “Het volgende punt is: hoe kunnen we daar een kwalificatie aan verbinden? Een diploma is er niet, maar hoe kun je toch een papiertje regelen? Het moet formeel ‘verklaring’ heten, geen diploma, maar iedereen: leerlingen, ouders en leerkrachten, praat verder over een diploma.”

Graskanten

Het doet iets met ze, denkt Winnubst. Ze voelen zich nuttig en gewaardeerd en krijgen meer zelfvertrouwen. “Ze worden zich bewust van wat ze kunnen en

Theo Winnubst: “Het gevoel dat je nuttig kunt zijn en dat je bij een clubje mensen hoort. Daar gaat het om”

Traject voor ‘werken met dieren’

Er zijn in het SVA-project nu zeventien leertrajecten ontwikkeld die leiden naar een reguliere baan en die afgesloten worden met een examen of eindtoets. Vooral in de bouw, schoonmaak en reiniging, verpakking, detailhandel en groen. De leerling die aan de beschreven norm voldoet, ontvangt een door de branche erkende verklaring. Deze leerlingen volgen het traject op een school voor praktijkonderwijs of een vso-school. Steeds meer scholen doen mee.

In samenwerking met Aequor, Ontwikkelcentrum en Groen Kennisnet start dit jaar het leertraject ‘werken met dieren’. Gericht op jongeren die in diervoorzorg stage gaan lopen en daar werk willen vinden; bijvoorbeeld in een dierspecialzaak, bij een paardenhouderij, kinderboerderij of in de veehouderij. KPC Groep werkt voor december 2008 met acht scholen een kwalificatietraject uit dat aansluit bij werk van een assistent diervoorzorg. Met opleidingsprogramma, instructiemateriaal en eindtoets. Leidraad voor het traject (advies van een leerling (Ilona) werkzaam in een dierentuin):

- Als je werkt met dieren moet je geduld hebben. Anders kunnen dingen fout gaan.
- Je mag niet slordig zijn. Zoals vergeten een hek dicht te doen.
- Zorg voor werkkleding die vies mag worden. Ook kun je het beste schoenen met stalen neuzen dragen.
- En het belangrijkste: je moet van dieren houden. Anders kun je beter geen stage lopen in een dierentuin.

Contactpersoon: Roelof de Jong, KPC Groep (r.dejong@kpcgroep.nl).

dat dit betekenis heeft. Ze reiken hun schouders. Deze jongeren hebben zo vaak te horen gekregen: ‘dat is te moeilijk voor jou, dat kun je niet, ga jij maar iets anders doen’. En nu krijgen ze te horen: ‘dat heb je goed gedaan!’ Na het examen zegt een observant bijvoorbeeld: ik heb gezien dat je heel goed een heg kunt knippen en ik heb gehoord dat je zo’n leuke collega bent.” Scholen kunnen met het facility model tonen dat ze iets kunnen betekenen voor deze mensen. “Dat je dan iets kunt bereiken met deze mensen, stimuleert niet alleen die leerlingen zelf, maar ook de leerkrachten.”

“Als een jongere uiteindelijk wordt voorgedragen voor de eindtoets, zijn ze daar ook meestal wel toe in staat. Observanten (zoals de persoon die nu onderweg is) werf ik bijvoorbeeld uit het speciaal onderwijs; mensen die een speciale band hebben met mlk-jongeren omdat ze daarmee werken of gewerkt hebben. De

De Sonar

Op het industrieterrein in Renkum werken cluster-4-leerlingen van scholencombinatie De Radar in een werkplaats (De Sonar). Vandaag, vanwege busstakingen, zijn er minder dan normaal. Ze werken met hout of metaal, in de productie (inpakken en assembleren) of automontage. Op andere plekken heeft de school leertrajecten voor bakkerij, consumentief (keuken), detailhandel, schoonmaken, groen, repro, voorbereiding op wsw en ook een arbeidsvoorwaardelijke training (fase 1, de start voor deze mensen).

Totaal doen we dit met een 140 leerlingen, vertelt Harco Dijkstra. Hij heeft voor de scholencombinatie projecttaken in zijn portefeuille en begeleidt ook andere scholen in een soortgelijke ontwikkeling.

Het gaat dan om leerlingen die langzaam leren, die duidelijkheid willen en waarbij veel herhaling nodig is. Ze hebben globaal een iq onder 80, zegt hij. "Maar je kunt wel in gesprek met hen over wat ze willen en wat niet. Zegt zo'n jongen aan de ijzerzaag bijvoorbeeld: 'Ik krijg altijd ruzie als ik moet samenwerken', dan betekent het dat je daar aandacht aan moet geven: samenwerken."

De Radar begon een jaar of acht geleden met deze aanpak. "Er was veel uitval, het was allemaal heel schools en de leerlingen kregen geen goede voorbereiding op de werkelijkheid. Het is heel leuk om te weten dat Parijs de hoofdstad van Frankrijk is, maar als een leerling dat uiteindelijk nog niet weet, ben je dan wel zo zinvol bezig?" Ze vroegen subsidie aan, huurden de werkplaats op het industrieterrein en begonnen. "Het plan volgde de werkelijkheid."

De omgeving was geen toeval. "De omgeving bepaalt je gedrag", zegt Dijkstra. "En een werkhouding creëer je al werkende." Hier op het industrieterrein blijken bovendien soms opdrachten en werkmogelijkheden voorhanden.

Het begon met een 'bevlogen leerkracht' consumentief. "Die zag de leerlingen opbloeien en werd zelf ook helemaal gelukkig. Dat zag een leerkracht die vervolgens met tuin begon en zo ging het verder."

school waar zo'n toets gaat plaatsvinden weet: op die dag komt de observant en dan hebben ze toets. Dat geeft lijn en er is een concreet resultaat."

"Waar je op let bij zo'n kwalificatie? Je let op inzet, goed luisteren naar instructie, werkvoorbereiding en bijvoorbeeld of je de goede schoonmaakmiddelen op je karretje hebt geladen. Als leerling moet je stilstaan bij de vraag: wat ga ik doen, wat heb ik nodig en wat moet het resultaat zijn? Het raakt aan minimum-eisen die bedrijven stellen aan mensen die ze in dienst nemen."

"Een kwalificatie houdt dan bijvoorbeeld in: hij is inzetbaar in de keuken en kan daar dit en dat doen. Hij kan wassen, schoonmaken, snipperen, snijden en afval ruimen. Hij kan graskanten steken of een veld maaien en is inzetbaar bij plantsoenonderhoud. Zo wordt iets zichtbaar gemaakt van wat ze wel kunnen."

Zoenen

Het ging allemaal niet vanzelf, erkent Winnubst. Waar vind je bijvoorbeeld organisaties die hun naam aan de kwalificatie willen verbinden? "Daar is veel overleg geweest en koffie over gedronken. Er is vaak uitgelegd waarom het belangrijk is om deze mensen aan het werk te krijgen." De eerste die omging was de schoonmaakbranche.

Scholen zouden van hem wat flexibeler mogen zijn. "Ze houden vaak vast aan het stramien van start in september en stop in juni. Maar misschien moet je in november al zeggen: je bent klaar voor de eindtoets en we kijken wat je daarna nog kunt doen. Of andere mogelijkheden zoeken als ze er na een paar maanden achter komen: ik baal van de keuken. Maar dan zegt de school: kom op, doorzetten! Groen lijkt wat flexibeler." Soms is er in zijn ogen nog teveel nadruk op theorie. En wat praktijk betreft

zou er meer aandacht mogen zijn voor ergonomie. "Ze doen alles met het lichaam. Eigenlijk zou je op elke school een goede fysio- of ergotherapeut moeten hebben."

Voor de leerlingen is er genoeg werk, zegt Winnubst. "Bedrijven reageren wel eens: we hebben alleen maar hooggekwalificeerd personeel. Dat is het beeld. Maar intussen moet er ook gewoon schoongemaakt worden, koffie gezet en spullen ingepakt."

Allerlei brancheorganisaties doen nu mee. HBI, KC Handel, H&M, SVS en ook Aequor. "Ze hebben gezegd: zet onze naam maar op de kwalificatie (voor onderhoud plantsoenen bijvoorbeeld of werken met dieren). Die jongeren zegt dat misschien niets maar bedrijfsleven herkent het wel."

"Wat is dan belangrijk? Het gevoel dat je nuttig kunt zijn en dat je bij een clubje mensen hoort. Daar gaat het om. Voor mij is dit toeleiden naar de arbeidsmarkt hartstikke leuk werk. Heel concreet en heel direct."

En het examen is een feest. "Zoenen en bloemen, zoals we zeggen. Een schitterend moment voor deze jongeren. Erkenning."

Telefoon

Het aantal scholen dat meedoet, groeit elk jaar. Sommige scholen doen bijna alle leertrajecten en andere, slechts één of een paar. Scholen moeten bijvoorbeeld voor 'onderhoud groen' wel groen hebben.

Een eis is verder dat je het kunt begeleiden; dat je leerkrachten hebt die ervaring hebben met deze leerlingen. Op de meeste scholen is dat geen probleem, maar anders moeten ze een scholing volgen – bij KPC Groep – en dan kunnen ze ook instappen.

"Ik ben nu druk bezig met borging en continuïteit van het project. Roelof de Jong (collega bij KPC Groep) vroeg zich af wat er nog mogelijk was in het groen. Hij is nu bezig met 'werken met dieren' (zie kader). We zoeken daarin nuttig en goed werk."

De telefoon gaat. "Gelukkig", zucht Winnubst. "Het gaat allemaal goed op die school. Ze is aangekomen en de toets kan beginnen." □